

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theatrum Asceticum, Sive Meditationes Sacrae

Neumayr, Franz

Ingolstadii [u.a.], 1747

VD18 14516888

Meditatio III. Lucta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54686)

MEDITATIO III.

AUGUSTINI LUCTA ANTE CONVERSIONEM

ARGUMENTUM.

Onciones S. Ambrosii, & frequentior conversa-
tio cum Simpliciano jam id effecerant in Augu-
stino, ut intelligeret, fidem Romanam solam
ad salutem prodesse. Quò minùs tamen se illi
per Baptismum statim post cognitam veritatem
adjungeret, difficultas obstitit, quam vitium
carnis objectit, diuturna consuetudine roboratum, & ante di-
gnam sacramenti susceptionem utique damnandum, *verique dolo-
ris, ac serii propositi* Exercitiò sollicitè execrandum, id quod tunc
Augustinus impossibile factu sibi esse credebat, scilicet meti-
enti se ex viribus suis, & de viribus Gratix adhuc diffidenti. Vi-
deatur *liber octavus Confessionum*, ex quo desumpta est hodiernæ
nostræ Meditationis

Materia: Augustini difficilis Lucta contra pravam consuetudi-
nem.

Puncta duo: Primum, Lucta cum Intellectu,
Secundum, Lucta cum Voluntate.

Fructus: Correctio *voluntatis infirmæ*, & novæ vitæ difficul-
tates metuentis.

Propo-

Propositum. Obfirmare se contra quemcunque laborem in morum correctione subeundum, & in specie animare se per fortem Spem in Dei gratia, ejusque opem oratione seria, & fervente implorare, qua qui utitur, testatur Deo, quòd, si nondum verè doleat de suis peccatis, saltem doleat, se nondum dolere, atque ita disponitur, ut recipiat gratiam, sine qua dolor est nullus.

PERSONÆ

S. Simplicianus.

S. Augustinus.

Alipius.

Nebrius Augustino Familiaris.

Navigius, ejusdem Frater.

PROLOGUS.

Reflexio in Meditationem Præteritam, & Præparatio ad præsentem. (a)

Anima meditans. Angelus explicans.

Anima.

O Miserrima miseria!

Condite radios aurea fidera!

Pereat dies, in qua natus sum!

Et nox, in qua dictum est, conceptus est homo!

Heu! homo infelicissimus,

Destinatus æternis ignibus!

Job 3.

Aria.

(a) Exhibetur Cœlum stellis coruscans.

Aria.

O Coelum,
 Quot stellis illustratum,
 Tot frustra desideriiis
 A me desideratum!
 Actum est! perii!
 Excidi spe!
 Sperent te alii:
 Actum est de me!
 Rupes liquefcite!
 Silvæ miserescite! ...
 Nunquam videbo te
 Patria dulcissima,
 Terra beatissima!
 Heu me!

- Angelus.* Quæ audio lamenta? quos gemitus?
Anima. Recede, bone Angele, recede à me,
 Quia recessit à me Dominus.
Angelus. Quid ita? nunquid expugnata est pigritia,
 Abrupta *procrastinatio*, incepta *Conversio*?
Anima. Incepta est: quid profuit?
 Iterum tentata sum.
Angelus. *Vita est militia.* Pugnâsti?
Anima. Pugnavi, & vici semel, ac iterum.
 Sed rediit vexatio! ... perdita sum!
Angelus. Anima misera! ... non tamen perdita.
 Erige animum Charissima!
 Adhuc video Coelum tibi propitium.
 Bonus est Dominus.
Anima. Bonus Ipsum diligentibus, non mihi! ..
 Rumpere cor, dolore rumpere!
Angelus. Moderare tristitiam! suspice!

Job. 7.

K

Aria.

Aria.

Nullus micat in Cœlo Cometa,
 Mali tibi instantis Propheta:
 Placida sidera
 Certa sunt Symbola
 Non tonantis, sed donantis
 Tua tibi scelera.

2.

Nemo peius, & stultius errat,
 Quam qui, cum peccavit, desperat:

Antea metue

Deum Offendere:

Post patratum jam peccatum
 Spes medelæ est à Spe.

Anima. Estne possibile, ut Deus in gratiam recipiat me,
 Toties relapsam, toties fœdifragam!

Angelus. Fornicata es cum amatoribus multis, Jer. 3.
 Tamen revertere, dicit Dominus, & ego suscipiam te.

Anima. O verba plena dulcedine! revertar igitur,
 O Deus, iterum revertar ad te.

Sed quid jam jubes facere,
 Ne rursus succumbam in novo certamine?

Angelus. Vi pravæ consuetudinis
 Facta est tibi voluntas inconstans, & debilis.
 Huic malo feret remedium,
 Quod Augustino Ambrosius dedit consilium:
 Tota Conversio innititur uni Principio;
 Ne sis pusillanimis.

Anima. Confidera, applica.
 Volentem Deus adjuva.

Aria.

Aria.

Anima.

Confusa pudore,
Et novæ malitiæ
Tremens horrore,

Angelus.

Non tamen sine Spe,

Ambo.

O Deus coram te,
En anima prosternit se!
Prostratam respice!

2.

Angelus.

Confirma labantem,
Da fortem animum!

Anima.

Metu trepidantem
Sustenta spiritum!

Ambo.

Dabis Victoriã,

Anima.

Si des, ut pugnam strenuam

Pugnare audeam,

Ambo.

Si des, ut audeam,

Dabis victoriã.

K 2

MEDI-

MEDITATIONIS II.

De Lucta Augustini

PUNCTUM I.

Lucta cum intellectu.

SCENA I.

Alipius. Augustinus.

A*lpius.* Impatientem me facis. Nam, quæ sunt istæ aliæ ex alijs moræ? jam Pascha imminet, & cæteri Catechumeni certatim Baptismum expetunt, multisque modis ad recipendam Sacramenti gratiam præparantur: tu, post auditum Ambrosium, post dubia de fide soluta, post detecta, quibus Romanam Ecclesiam vilem nobis Hæretici fecerant, mendacia, denique post inventam, quam terrâ, marique inquisivimus, post inventam cum incredibili gaudio veritatem unius fidei, cessas adhuc lentus, & novas difficultates objicis? Homo temerarie! mihi tua amicitia nocet: rumpatur! accedo Episcopum, & inter baptismi Candidatos me scribi rogo. *Aug.* Non impedio. Tibi baptismus gratiam, mihi exitium ferret, si nunc susciperem. Justa est causa moræ: culpam imputa Simpliciano. Heri aderat, & quousque progressus essem in Doctrina fidei, examinabat. Credis, aiebat, Deum unum, & trinum? Credo, inquam, etsi non capio. Credis, urget illè, Dei Filium pro te passum, ac mortuum esse? Credo, & adoro amorem. Credis, post hanc vitam superesse aliam, aut æternùm felicem, aut æternùm miseram? etiam hoc credo, respondi, imò postquam credo, Dei filium *animæ causâ* mortem oppetiisse, stulta est dubitatio, an anima sit immortalis: non potuit Mercator Sapiens
infini-

infinitum pretium expendere, ut vitam mihi emeret, quæ habeat finem. Al. Convincens ratiocinatio est. Aug. Perrexit: credis, ad vitam illam beatam unam esse viam, ex Ecclesia Christi? Assentior iterum, dixi, nam verba Christi convincunt? (a) qui non crediderit, condemnabitur. Instat ipse: credis, Ecclesiam Christi non esse aliam, præter Romanam? Credo, aio, neque possum prudenter dubitare, cum nulla sit alia, quæ suam à Christo probare originem possit. Quærit ampliùs: credis, quòd, quæ semel Ecclesia Christi fuit, nunquam potuerit à doctrina Christi deficere, & errare? affirmo, & palpo manibus, dicebam, quòd, si, Ecclesia Christi in sua doctrina vel in uno articulo contradicere doctrinæ Christi posset, & errare, necessariò consequatur, errare eam posse in quolibet alio, atque adeò incertam esse omnem Scripturam, incertam omnem interpretationem, incertam omnem traditionem, dubia omnia, cessarèque omnem obligationem credendi. Al. Haud dubiè: nemo enim tenetur credere id, de quo est dubium, an Christus docuerit: & Ipse aut non potuit nos obligare ad credendum doctrinæ suæ, aut debuit interpretem suum, qui est Ecclesia, infallibilem reddere. Aug. Nempe sicut Prophetas, & Apostolos reddidit. Itaque, quid vis ampliùs, exclamo tandem? credo omnia, quæ credit Ecclesia Romana, quid me prohibet baptizari? Al. Ah! & hodie rursus à baptismo abhorres? quæ levitas! quæ inconstantia! Aug. Audi, quæso! callidè huc me Simplicianus deduxerat. Mox ut audivit confessionem fidei tam plenam, & absolutam, protrahit Biblia de sinu, explicat, legit textum ex Epistola prima Pauli ad Corinthios capite sexto: en habes. Al. Nolite errare: neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces, regnum Dei possidebunt. Aug. Attonuit me ista lectio, & obmutui: videbam enim, in angustias me esse redactum

K 3

ctum

(a) *Marc. 16.*

atum, unde non foret exitus. *Al.* Et quid hinc Presbyter? nam debet premere. *Aug.* Spatium respirandi non dedit. Credis hoc, Augustine, credis hoc? ingeminabat. Ego, qui sine repugnantia dixeram *credo omnia, quæ credit Ecclesia Romana*, nunc hæsitabam. Ipse verò, Epistola Pauli est, inquit, Epistola Canonica, Verbum Dei est: ita docet Romana Ecclesia: credis? *Al.* Revocasti professionem? *Aug.* Haud equidem, sed cum suspirio: difficilis Articulus est! dixi. Et Simplicianus, vah, intulit, nonne multò difficiliore Articulus credis? Deum in una natura Trinum, Filium Dei occisum, animam immortalem: & dubitas, an rapaces, an adulteri, an fures, an idolorum cultores excludendi sint à Regno Dei? respondi: de istis admitto; merentur enim excludi à Societate beata vitæ: de fornicariis, Pater, nimis severa videtur Pauli sententia. Tum ille iratus: Pauli sententia, inquit, est Dei sententia, & tu nempe corriges Judicium Dei? Deo fornicarii videntur digni æternâ pænâ, Augustino non videntur: quis errat? terribilis interrogatio fuit, ad quam Simplicianus responsum non expectavit, sed negans me esse dispositum ad recipiendam baptismi gratiam proripuit se, postremum hoc admonens, ut *per piam affectionem inclinarem me studiosè ad fidem Divino Verbo sine exceptione præstandam.* Hoc opus nunc molior, opus arduum, ut captivum intellectum in obsequium hujus articuli: *fornicarii Regnum Dei non possidebunt.* *Al.* Ah! me tædet ista toties ex te audire. Nam quousque! .. *Aug.* Condo hanc impatientiam innocentia tuæ! abi, ora pro me.

S C E N A II.

Alipius. Nebridius.

A*lipius.* Et, quæ est demum pertinacia, si ista non est! opportunus ades, Nebridi, nam ego meis questibus non invenio

venio modum. *Nebr.* Heu me! iterum vana spe nos Augustinus delusit? non ibit nobiscum ad Præsulem, ut pro baptismi gratia supplicet? *Al.* Heri promissa, avolarunt cum verbis. Ego nihil spero de viro tam vario, & mihi hæc amicitia quò magis protrahitur, hoc magis est noxia. *Nebr.* Inventa est veritas, quid ampliùs quærimus? etiam sine Augustino nos Ambrosius recipit: eamus, petamus baptismum soli! fortè exemplum nostrum fortiùs, quàm verba trahent: certè consulimus nobis, & à periculosa procrastinatione cavemus. *Al.* Propè absum, ut persuadeam. Timeo sanè, ne per moram novam incidam in malum antiquum, quod me Romæ vix non oppressit. *Nebri-* di, ingenium viri, eruditio, & Sapientiaè studium me in Africa ipsi conjunxit, quo fructu? (b) *auctoritate sua in hæresin Manetis me traxit.* Evasi ex hoc Labyrintho ipsius operâ, qui seduxerat: quid tum? idem iterum in tetriorem voraginem me præcipitem dedit. Romæ, quàm magnum desiderium veritatis advenientibus fuit, tam citò per procrastinationem defecit, quam excepit desperatio inveniendæ. Inde quàm ad alia omnia quærenda uterque effusi simus, tu nôsti, amice, & deplorâsti: nihil minùs agentes tamen, bonus Deus Mediolanum misit: subit nova spes, novaque cupido veritatis: inventa est, quid juvat? sentio fatale frigus, quod ex ista conversatione se propagat in me. Quæ desiderata delectabat tantopere, jam reperta vix afficit veritas: voluptas plùs agit, nempe cujus sicut experientiam nullam habeo, ita iste mihi curiositatem excitat tam vehementer, (c) *ut vix me teneam, ne experiar.* Vides, in quanto periculo sim. *Nebr.* Profectò tempus est, ut eripias te. Audiamus Simpliciani consilium. Ut ades in tempore, Pater, operâ est opus tuâ, ut soleris Alipium.

SCENA

(b) *L. 6. Conf. c. 7.*(c) *L. 6. Conf. c. 12.*

S C E N A III.

Simplicianus. Alipius. Nebridius.

S*implicianus.* Ego adsum, ut Augustino impendam, sicut heri addixi. Postquam ille meæ se directioni submisit, ut filium diligo, & bona spe ago. Non eadem vos solatur, nunc maxime, postquam veritati porrexit herbam, se victum fassus? *Al.* Nos suscipe, quæso, istum abdica: dedecori tibi est nomen Patris de filio tali. *Simp.* Hoc Deus, hoc Ambrosius nolit, qui animam hanc nobilem tradidit curæ meæ. *Nebr.* Scilicet ne operam perdas, & oleum, hic noster est timor. *Simp.* De me timete, de Deo sperate. Nihil est Deo difficile. *Al.* Sed qui nolentem non cogit, tandem deserit. *Simp.* Sic est. Non omnibus exhibet Deus longam patientiam: misericors in aliis, in aliis severus est, nunquam injurius. In Augustino, ut apparet, longanimis est: divitias suæ bonitatis si vult in ipso ostendere, eia, cooperemur alacriter, & non deficiamus. Me, de quibus narrâstis mihi, lacrymæ Monicæ in fiduciam erigunt: cum Presbytero Africano judico: *ut filius tantarum lacrymarum pereat, non potest fieri.* *Al.* Credo, nisi tamen obstinatè perire velit. *Simp.* Etiam obstinatio morbus est. Expectandus est motus aquæ, & cum descenderit Angelus, mittendus in piscinam æger, ut sanus fiat. Felix, qui hominem habet juvantem se, quando *de ordinaria lege* non aliter hominem juvare, nisi per hominem statuit Deus. Amici, vos de Augustino nimis abjectè sentitis. Nondum fecit totum, quod ad conversionem requiritur, sed neque nihil fecit. Manichæos deseruit, ab Academicis discessit, fervore novo in veritatis inquisitionem incubuit, vicit superbiam, Catechúmeni gradum suscepit, denique Directorem admisit, cui conscientiam credat, quem in dubiis consulat, à quo

quo solatium admittat in difficultatibus, quæ se objicere meliora cogitantibus solent. Quid? hæc omnia qui fecit, parum, aut nihil fecisse vobis videtur? *Nebr.* Quid juvat, se submisisse tibi, si nihil obediat? *Al.* Ego, Pater, artem dirigendi animas non intelligo. Agendum tamen aiunt, quod Medici agunt, qui si plura remedia sine effectu adhibuerint ægroto, ne tempus, & famam perdant, dicunt: (d) *curavimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam!* & laborem ad alios utiliùs transferunt. *Simp.* Omnino, si spes frugis est nulla, probo, quod dicis: neque enim Sapientis est littus arare. Sed hoc tu de illis loquere, qui nulli Directori se credunt, sibi solis sapientes, quod stultorum est proprium. Isti enim, vel, quòd ægrotent, non sciunt, vel amant morbum, & nolunt sanari: secùs de Medico quærent. At, qui curam sui à viro idoneo suscipi cupiunt, digni sunt, ut cum cura curentur. Mihi ille Pastor non placet, qui, postquam ovis aberrans ad primos clamores non redit, mox abjicit animum, & cessat officiò fungi. Si Pastor vult esse, laborem non fugiat, fugitivam persequatur, perditam per montes & valles requirat, relictis etiam nonaginta novem alijs, quibus non opus est curâ tam anxia. Quod si persequi fugientem decet, quantò diligentius occurrendum est stanti, & dubitanti de via? qui statim deserit animam, quæ directionem non sequitur, superbus est, & credit, animæ correctionem opus esse suum, non Dei: aut, si Dei esse credit, cur retrahit ab aratro manum, priusquam sciat, decrevisse Deum, nec pluviâ, nec rore ultrâ rigare terram, huc usque frugiferam nihil. Nostrum est, quicumque animarum curam suscepimus; nostrum est remove *lapidem à sepulchro*: id postquam fecimus, si non continuò surrexerit mortuus, num ideò reponendum est saxum loco? ab eundem à tumulo? Imò patienter expectare debemus, donec ei, qui iussit lapidem tollere, placeat inclamare

L

cada-

(d) *Jer. 51.*

cadaveri voce omnipotenti: *Lazare, veni foras!* frustra Spiritui tempus determinamus: quando vult, spirat, & non est utilis animabus Director, impatiens moræ. *Nebr.* Laudo zelum, & fiduciam zeli. Sed hoc, Pater, non capimus nos, quòd sperare bene de illo possis, qui de se ipse jam desperavit. *Al.* Negat Augustinus (tu scis) negat, se posse credere, quòd fornicarii à regno cælorum sint excludendi, negat, quòd carnis vitium sit flagitium grave, negat denique, se posse castè vivere, nisi miserè: quid sic persuaso suadebis? *Simp.* Ecce hic ipse lapis est, quem jubet Dominus, ut removeam ab ostio monumenti: laborabo, ut ab intellectu incipiam, & convincam, quòd possit. *Al.* Nihil afferes, quod non jam attulimus: disputando Augustinus non vincitur facilè: propria magnis ingeniis est pertinacia, tunc minimè expugnabilis, cum amant errorem. *Simp.* Disputando non cupio vincere, rogando vincam. *Nebr.* Quid rogabis? *Simp.* Ut hebdomadam saltem unam experiri velit, quid possit. *Al.* Hebdomadam unam castè vivere, quid hoc proffit? *Simp.* Plurimum. Nam post hebdomadam redibo, & rogabo, ut alteram, ut tertiam, ut quartam adjiciat. *Nebr.* Etiam hoc parum est. *Simp.* Minimè. Nam, uti magnis ingeniis molestum est ab alijs de errore convinci, ita jucundum est, convinci à se; experimentum in Augustino jam à me Romæ factum meministis. Jam quid putatis? Si hebdomadam unam, si alteram, & tertiam castus vixerit Augustinus, nunquid proprià convictus experiencià intelliget, se errasse? *Al.* Prudenter, Pater, & ad solatium mihi: respirat spes mea, si tamen hoc saltem impetres hodie, ut hebdomadam unam promittat. *Nebr.* Lentum remedium affers. Si tamen Deus expectat patiens istam moram, decet, Alipi, ut patiamur & nos, quòd corrigere modò non possumus. Pater, aggredere sanctum negotium. *Simp.* Quid agit? *Al.* Secum disputat, an credendum sit Paulo, fornicariis cælum cludenti. *Simp.* Laudetur Deus

Deus! Augustinus signa bonæ indolis, & animi haud sanè penitus corrupti habet. Si abjecisset Paulum, si negasset oculos textui, si occurrentem memoriæ, instar blasphemæ cogitationis excluderet, tum verò malè de viro sentirem: nunc hæc inquires, hoc studium inveniendi, quid opponat, judico, indicium est mentis aversantis in peccato malitiam, & tantum fragilitatem excusare contendentis: Cùm intellexerit, inanem etiam hanc contentionem esse, credite mihi, superabit naturam gratia, & *voluntas imperiosa* redibit in dominium, quod carni muliebriter cesserat. *Al.* Jucundum vaticinium est: date Superi, ut citò videamus eventum. *Simp.* Orate! amici estis: non potestis amicum juvare potentiùs, quàm orando. A cœlo venire auxilium debet mihi, ut loquar cum fructu, Augustino, ut me audiat cum profectu. *Nebr.* Me miseret hominis. Exequamur consilium in vicino sacello. *Al.* Socium habes.

S C E N A IV.

Simplicianus. Augustinus.

Simplicianus. Sic estis amici boni. Invenio absorptum in Paulo. Nunquid, Augustine, an non reperias locum tibi mitiorem requiris? frustra es. Nunquam sibi contradicit Apostolus: *fornicarii regnum Dei non possidebunt!* est veritas fidei. *Aug.* Video, Pater, me reluctari non posse, nisi rursus à fide deficiam. *Simp.* Quid igitur decretum est tibi? adhuc vitæ castæ propositum horres? *Aug.* Ah! ingens amor veritatis semper fuit, quòd crederem, in ejus amplexu beatum me fore. Decepi me: miserum ipse amplexus facit! *Simp.* Beatum Baptismus faciet, si accedis cum serio dolore de commissis peccatis, & cum vero proposito de non repetendis. *Aug.* Tu semper propositum urges. Si non servabo, quid prodest? si ser-

L 2

vabo

vabo autem, vitam tristem, ac tædiō plenam vivam. *Simp.* Ecce! vitam tristem! nondum planè desiit Epicurus exercere in te imperium, quod permisisti. Augustine, non est tibi *de beatitudine hominis* sensus bonus, & ego hoc affirmo, non solùm beatitudini vitæ futuræ, sed præsentī etiam hominis felicitati nihil magis opponi, quàm amores prohibitos. *Aug.* Thesin ponis, quam si probaveris, captivam cum intellectu forsitan & voluntatem trahes. *Simp.* Gaudeo occasionem offerri de beatitudine disputandi cum viro erudito in sententiis Philosophorum. Sed altiùs exordiendum est, & paulò longior sermo habendus, si pateris moram. *Aug.* Avidè audio. *Simp.* Consideamus, & agamus pacatè. *Aug.* Omnino hoc cupio, & ideò necesse erit ante omnia, ut conveniamus *in nomine*, & quid nempe hæc vox, *beatitudo*, significet. *Simp.* Volebam hoc ipsum monere. Certum est enim, quòd, sicut nemo compos rationis est, qui non intelligit, dari aliquem Deum, sic nemo unus sit, qui non appetat beatus esse: verùm sic etiam nomen *beatitudinis* tributum est sæpe ipsi miseræ, prorsus sicut nomen Dei à malè sanis impositum est lapidibus ac truncis, ipsisque dæmonibus. Tanti refert ideam veram de re formare, quam vox repræsentat. *Aug.* Omnino tanti. Tu igitur quid intelligis per hanc vocem, *beatitudo*? *Simp.* Cum Sophis loquor: *Beatitudo est omnium bonorum securæ possessio.* *Aug.* Placet descriptio. Certum est enim, Deum beatum esse, nec esse beatum aliter, quàm, quòd *habeat omne bonum*, & habeat *securè*, sine metu perdendi. *Simp.* A definitione descendamus ad divisionem. Complector omne genus, si dico, unam esse beatitudinem vitæ *future*, alteram *præsentis*, seu quod idem est, unam *in re*, alteram *in spe.* *Aug.* Quod idem est, inquis, quasi supponeres, hujus vitæ beatitudinem *in re* nullam esse, totam *in sola spe.* Loqueris contra communem hominum sensum, quorum plerique beatitudinem utramque appetunt, aliqui etiam præsentem

tem

tem solam, de futura aut nihil credentes, aut sperantes nihil. *Simp.* Communis error sanæ rationi non prævalet. Qui putant, in hac vita se posse beatos esse, Augustine, in quibus rebus beatitudinem suam constituunt? ah! in bonis corporis, bonis animæ, bonis fortunæ, quorum aliqua non merentur nomen boni, omnia possidentur parum securè. Bona fortunæ casus dissipat, bona corporis mille morbi pestum-dant, bona animæ corrumpunt curæ, timores, rædia. Denique cum vita omnia mors aufert, sæpe minimè opinantem occupans. Ubi igitur in hac vita, & quando, & quamdiu, aut *omnium bonorum*, aut etiam aliquorum est *secura possessio*? *in re*, Augustine, nunquam, & nusquam esse potest, *in spe tantùm.* *Aug.* Seria consideratio est. Sed mihi videris tuæ divisioni contraria dicere: nam beatitudo, quæ est *in spe*, *in præsentis* est nulla, neque adeò debebas duo genera beatitudinis ponere: quod enim spero, futurum est, non est præsens. *Simp.* Adverte vir bone, ne confundas spem, & quod vocamus, objectum spei. Objectum spei futurum est, quis hoc negat? sed spes est præsens: *hac spe* beatus sum jam nunc, in vita hac. *Aug.* Nunc puto, me assequi sensum animi tui. *Spes futuræ beatitudinis est ipsa beatitudo vitæ præsentis*, nunquid hoc dicis? *Simp.* Ita est. Non divitiæ, non opes, non deliciæ ullæ, sed spes, Augustine, spes vitæ futuræ constituit beatitudinem vitæ præsentis. Spe hac qui caret, beatus non est, etsi cætera bona omnia habeat: spem qui habet, beatus est, etsi cæteris bonis omnibus careat: atque adeò ut sis beatus in hac vita, spes sola sufficit, sine spe nihil. Lætus forsan esse potes sine spe, beatus non, nisi beatum vocare velis hominem, qui per maniam vel somnium lætus est, & velut assidens convivio plaudit sibi. Sed nempe ejusmodi beatitudo evanescit ad ortum solis, nec tanti est, ut ab hominibus appetatur. *Aug.* Nova hæc mihi sententia est. *Simp.* Nem-

pe quia Evangelica: (e) *beati pauperes, beati, qui esuriunt, beati, qui patiuntur*, & utique non solum beati futuri, nam *beati estis*, ait Christus, nempe quia *beatitudo præsens* constituitur in *spe futurae*. Fidei suffragatur etiam ratio. Recole animo beatitudinis conceptum. *Beatitudo est bonorum omnium securam possessionem*: talis possessio non datur in hac vita, nisi in spe: non datur igitur nunc beatitudo, nisi in spe. Quid? num rectè colligo? *Aug.* Rectè omnino, & ego video inanes esse omnes contentiones ac labores, quibus consumimus nos, nisi huc tendant, ut obtineamus spem vitæ futuræ. Unum adhuc est, quod opponam. Si beatus est, qui habet spem, beati omnes sumus, qui vitam futuram credimus. Quis enim est, qui hoc credit, & non sperat, beatum se fore? *Simp.* Bene opponis. Sed distinguere inter spem & spem est necesse: nam, cum beatitudo sit *secura* possessio, patet, non à quavis spe hominem beatum fieri, sed à spe illa sola, quæ securam beatitudinis facit, & quæ non in vana opinione, sed *in Dei promissis fundatur*. Omnes sperant, beatos se fore, quo Argumento sperant? Alii putant, se peccata jam expiâsse, postquam obiter percussio pectore reos se esse confessi sunt; fallax persuasio est: alii credunt, nunquam fore, ut moriantur, priusquam rite dispositi sint; temeraria præsumptio est, non est spes. *Aug.* Si tu hoc exigis, ut spes *securam* beatitudinis faciat, vide, ne teipsum ferias. Conclusio enim sequitur, quòd in hac vita nemo beatus fit, nemo enim, dum vivit, *securus* est de salute: sic audio etiam vos docere. *Simp.* Augustine, hìc verbò abuteris: certitudine fidei *certus* est nemo de salute, hoc docemus: at *securus* esse possum, si seriò volo. Pone, filium rustici adoptari à rege? certusne est, se regni hæredem fore? *Aug.* Non fanè, nam multi possunt obstare casus. *Simp.* At securus est tamen, & regio verbo fidens nihil anxius expectat sceptrum, spe sua felix, qua certum est ipsi regnum, quamquam ipse de regno certus non sit.

Aug.

(e) *Mat. 5.*

Aug. Subtilis est disputatio, & litigamus de verbis: tu docerem. Quæro: perire timeas, an non? *Simp.* Timeo vehementer. *Aug.* Si securus es de salute, cur times? *Simp.* Timeo, quia certus non sum. Cæterum per hoc ipsum securus sum, quia timeo, & timere me scio. *Aug.* Myſteria loqueris. *Simp.* Plana ſunt omnia: (f) *Beatus homo, qui ſemper eſt pavidus!* verba ſunt Oris Divini, *beatus* utique, quia *securus* beatitudinis, non quia certus, nam qui certus eſt, non eſt pavidus: quid vis amplius? *Aug.* *Nescit homo, utrum odio, an amore ſit dignus,* idem Oraculum loquitur: quis igitur eſt securus? *Simp.* Qui propter hoc ipſum, quia nescit hoc, ſemper eſt pavidus. Hic enim pavor parit ſpem, & ſpes beatum facit: non enim eſt pavor anxius, qui ſpei dulcedinem corrumpat, ſed pavor cautus, pavor qui facit, ut peccata præterita deſlere nunquam deſinam, & contra futura omni diligentia me obarmem. Breviter: quia certus non ſum de ſalute, ideò timeo, quia timeo, cautus ſum, & quia cautus ſum, *secure* ſpero, ſecuritate, quæ in bonæ, quietæque conſcientiæ teſtimonio fundat ſe: hæc ſpes beatum facit jam nunc, in vita hac. *Aug.* Video ad lumen Rationis aliam imaginem Beatitudinis, quam qualem mihi pinxerant paſſiones, & phantasia. Qui credit, ſuperſeſſe vitam aliam poſt vitam hanc, ſi vult jam nunc beatus eſſe, huc debet conſtituti totis viribus, ut perveniat ad *ſpem ſecuram* futuræ felicitatis. Cùm abeſt iſta ſpes, neceſſe eſt, ut adſit aut triftitia, aut infania, hoc eſt, *mera miſeria*: levidenter intelligo. *Simp.* Uti- que. Nam ſi quis vivit *ſine ſpe* vitæ melioris, aut non percipit, quid illa vita ſit, quod infani eſt, aut ſi capit, fieri non poteſt, ut non ſit triftis. Nunc reflecte animum, Auguſtine, ad noſtram theſin: aiebam, etiam *hujus vitæ beatitudini* nihil magis opponi quàm amores prohibitos, ſine quibus tu miſeram vitam putas. Argumentare. *Aug.* Sentio vim: *Beatitudo hujus vitæ conſiſtit*

(f) Prov. 8-

consistit in spe alterius: Spes nulla est, nisi ex timore, qui cautelam imperat, ne Deum offendam: & huic timori, ac cautelæ nihil magis opponitur, quàm libertas amorum: video omnia! Simp. Et planè sequitur: ergò nihil magis opponitur præsentì etiam Beatitudini, quàm!... nulla ratio huic Soriti resistet. Aug. Diutiùs ruminari me sine doctrinam tam solidam. Simp. Gau- deo, quòd velis. Sed en! quis huc?

S C E N A V.

Accedit Navigius-

Augustinus. Superi! fratrem ego video! Nav. Salve Frater! cum Matre adsum. Per terras, & maria sequitur Monica Augustinum, tristitiam habens, ut mulier cum parit, donec te Christo pepererit. Aug. Navigi, hic mihi Pater in spiritu est: venerare. Nav. O Pater optime, ut Angelum salutis colo. Simp. Lætus occursum est, & omen bonum. Cæterum tu istum titulum Ambrosio tribue: ego Præsulis interpres sum. Nav. Et quam spem mihi de fratre facis? Simp. Saluta Matrem, Augustine: ego, si permittis, comes eo. Videre Monicam juvat, & audiet; quæ ad solatium sint. Aug. O pia Mater, quousque fatigo te! sed eamus! videat lacrymas suas non esse steriles, ut lacrymetur amplius. Nav. Ut lacrymetur amplius! atqui tuum est, ut abstergas. Aug. Opto, ut possim. Simp. Dabit Deus.

CHO-

C H O R U S.

Anthropus cum novæ vitæ difficultatibus
luctans animatur à Spe, modùmque
vincendi tentationes docetur.

Anthropus. Gratia. Timor. Fides. Spes *in persona*
Architecti. Quinque Sensus. Septem Vitia Capitalia *in*
persona Militum. Consuetudo prava, primùm *in Oeco-*
nomi, deinde *in Belliducis* persona.

Visus. V Ah! vita Melancholica!
Tactus. Nusquam ullæ se movent aviculæ.
Odoratus. Quò aufugistis nostræ deliciae?
Auditus. Quò abiistis gaudia? quò cantus, & carmina?
Gustus. Ubi sunt mei *cucumeres, porrique, & cepe, & allia?*
Omnes. Disparuerunt omnia! (b) num. II.
Vah vita Melancholica!
Gratia. Abi sceleste, abi pestis! æternùm isthinc exula! (c)
Consuetudo. Procul non abeo. Insulta ferox gratia!
Non diu eris Domina. Exeo, rideo, redeo.
Visus. Prò! ejicitur etiam Oeconomus! quid agitur?
Gustus. Nutritius eripitur?
Consuetudo. Nolite pro me dolere, charissimi!
Vos, vos estis miseri.
Ego in exilium, vos ibitis in carcerem.

M

Gratia

(a) Sensus redunt à deliciis, quas ex fuga retrahere frustra studuerunt.

(b) Symbola sensualium voluptatum. (c) Consuetudo ex ædibus ejicitur, &
abit cum sarcina scelerum,

Gratia intus dominatur :
 Timor silvam excidit ,
 Fides arcem designavit ,
 Et in ea Spes jam arcem architectatur :
 Surrexit Templum , Armamentarium , Curia ,
 Struuntur muri , turres , & propugnacula :
 Verbo : Carcer , carcer vobis paratur.

Auditus. Heu ! pater in tyrannum mutatur ?

Quinq. Sens. Miseri sumus , miseri filii !

Consuetudo. Quare fertis patienter , & taciti ?

Aria.

Este fortes , repugnate !

Nihil juvat gemere.

Agitur de libertate ;

Currite , defendite !

Arma juvat expedire ,

Bella juvat gerere :

Nobiles sub jugum ire

Nunquam solent animæ.

Auditus. Consilium suggeris generosum ,

Sed quo fructu ? qua spe ?

Consuetudo. Audite me.

(exivi : Luc. 11.

Ego paulò post revertar in domum meam , unde

Vado , & assumo septem alios Spiritus nequiores me ,

Quorum si vel uni portam unam vestrùm unus

Ingrediemur , arcem vastabimus , (aperiet

Et erunt posteriora pejora prioribus.

Visus.

Placet , quod suades. Sed quid ?

Si pater diffidens claves portarum nobis auferat ?

Consuetudo. Ut sit mitior , & aliquid indulgeat ,

Fingite , (d)

Sub

(d) Fraus diaboli contra incipientes,

Sub novis legibus haud invitos vos vivere,
 Modò liceat interdum exire,
 Et *auræ liberioris* beneficio
 Tædia mancipatûs lenire.

Odoratus. Sapis, amice! fædus fit tecum perpetuum;

Omnes. Fædus fit perpetuum!

Consuetudo. Sit perpetuum! Intrate:

Ego ad socios propero, dum favet *occafio*.

Visus. Superi! quale ædificium! ...*

Fingimus gaudium! ...

Chorus.

Jo! Fratres plaudite!

Vivat Pater! vivat!

Definamus perditas

Plangere delicias!

Illæ erant ludicræ,

Istæ sunt magnificæ:

Jo! Fratres plaudite!

Vivat Pater! vivat!

Anthropus. Sic placetis filii. Laudo gravitatem Judicii:

Denique, denique discetis sapere.

At verò cùm vagari *assueveritis*,

Jam repenti hos *intra limites* tenere vos, num pote-

Omnes. Possumus! possumus!

(ritis?)

Gustus.

Imò paulatim jucundum fiet, quidquid triste videtur,

Quia consuetudo prava à consuetudine meliore vin-

Anthropus.

Sic erit. Venite,

(cetur.

Singula lustrate mysteria, considerate.

In *Templo* habitat Gratia, fides in *Curia*,

Timor *ad portas* excubat:

Spes mecum erit in *propugnaculis*,

M 2

Area

* Exhibetur arx cum munimentis.

Area intima adhuc vacua relicta est Amori,
Qui proximè veniet, & hortum constituet ibi,
Nobis, & sibi.

Omnes.

Ad votum sunt omnia.
Videamus! gaudeamus!*

Spes.

Verba sunt optima.

Tu noli fidere subdolis: vigila,

Opera examina.

Ne hostes sint *Domestici*, hoc metuendum maximè:
Extra te, nihil metue.

Nisi te ipse tradideris, arx est inexpugnabilis.

Unicum, necesse est, ut fortiter teneas monitum.

Aria.

Contemptu ut solo

Defendas te, volo:

Contemptu potes vincere;

Hæc vis divinæ Gratix,

Hæc gloria est Christi.

Si hostis oppugnabit,

Si furet, si vallabit:

Si machinis urgebit,

Si artes adhibebit:

Non tamen potest cogere,

Ut arcem velis dedere:

Dic: *nolo*: & vicisti.

Anthropus.

Felix est mea conditio.

Claude portas: stationem occupo.

Eja! si quis est hostis, aggredere! provoco.

Consuetudo.

Audio. Puer, pulsa tympanum,

Blanditias adhibe: *Minae* sequentur.

Spes.

(e)

(e) Duo sunt genera tentationum, non plura,
* abeunt.

Spes. Certandum est: Ecce movet se hostis.
Cupido. Amicus sum, si velis.

Aria.

Sum Amor, pacem colo:
 Pax est, quam à te volo:
 Voluptas mea Domina
 De tua amicitia
 Desiderat gaudere,
 Hanc arcem obtinere.

Anthropus. Nolo:

2.

Cupido. Si tradis, felix eris:
 Non est, non est in terris
 Beatior conditio,
 Præ nobili servitio,
 Quod præstant Voluptati
 Fortunæ Candidati.

Anthropus. Nolo!

Cupido. Admitte me, habeo litteras,
 Ex quibus, si legeris, apertius intelligas,
 Quanta sit, quam Domina mea tibi promittit
 Futura felicitas.

Anthropus. Nolo.

Cupido. Summos honores:

Anthropus. Nolo!

Cupido. Maximas divitias:

Anthropus. Nolo!

Cupido. Omnes delicias:

Anthropus. Nolo!

Cupido. Crude, quid dicas, non intelligis.
 Ulciscetur injuriam Domina: iram non metuis!

M 3

En

- En alter Legatus subit: dede te! iterum moneo.
Anthropus. Nolo!
Consuetudo. Anthrope, nôsti me?
Anthropus. Novi primogenitum Sathanæ.
Consuetudo. Expulisti me, redeo: aut recipe, aut injuriam vindico.
 Solus non venio. Adeste socii!
 Ultima experieris, nisi te dedis.
Anthropus. Nolo!
Consuetudo. Morieris!
Anthropus. Mori possum; vinci non possum, nisi volo: Nolo!
Consuetudo. Ergò agite! suas quisque in aciem turmas educite,
 Portas singuli singulas obsidete, evertite, diruite!
Spes. Tu fortiter sta, & nihil metue!

Chorus Vitiorum.

Circumvallabimus!
 Coangustabimus!
 Ad terram prosternemus,
 Nec lapidem sub lapide
 Immotum relinquemus.

Anthropus. *Spes.*
 Circumvallabitis!
 Coangustabitis!
 Sed non prosternetis:
 Vos strati, Deo auspice,
 Audaciam luetis!

- Timor.* Anthrope! Anthrope! huc arma propera!
 Portas effringunt rebelles filii! accelera!
Anthropus. Heu me! foris pugnae, intus timores!
Fides. A me Scutum accipe!

(f)

Gratia

(f) 2. Cor. 7.

Gratia. * In hoc Signo vinces: sequere me!
Spes. Spes non confundit: sequere!

Repetitur Chorus.

Consuet. Io! calescit praelium: meis partibus accesserunt Domestici:

Jam non diu amplius absurdum illud: *Nolo!*

Repetet Anthropus.

Circuibo: certum est, portam inveniam, qua introeam:

Discederem, si nemo esset intus, a quo juvari me crederem.

Nam absque hoc auxilio, nihil proficio,

Etiamsi totus mihi succurrat inferorum exercitus.

Homo, homo contra se debet juvare me,

Et frustra auctorem scelerum accusat Diabolum:

Diabolus innocens est.

Aria.

I-

Miser Diabole, quanta de te

Crimina debes audire!

Non est flagitium, quod non a te

Homines credant venire.

Machus, & latro, & praedo, & fur.

Lupus vocaris, & leo:

Dicitis: *talis est!* dicite: cur!

Vincet, vel Judice Deo.

2.

Eja, vir bone, ingredi te,

Verum si cupis rescire:

Intus est hostis, qui prodidit te:

Dæmoni licet dormire.

Tu tibi malus Diabolus sis,

Te, homo, disce timere:

O! a te tibi cavere si scis,

Dæmonem potes ridere.

PUN-

3 Vexillum porrigit cruce signatum,

PUNCTUM II.

Lucta cum Voluntate.

SCENA I.

Augustinus. Navigius. Alipius Nebridius.

Nebrius Ego affluxi solatiis, & duleissima pro Augustino oratio fuit. *Al.* Ego ut pumex arui. Credo, quia mihi de Augustini correctione spes minus blanditur, quam tibi: Videamus, quid fiat. * Nemo audit. *Nebr.* Fors abiit domo. Imò venit. Augustine! *Aug.* Relinquitte mihi me! *Nav.* Frater, obsecro! .. ô amici juvate me! *Al.* Navigium Mediolani videmus? *Nav.* Cum Matre adsum! *Nebr.* Jucundus occurfus est. *Al.* Quid vult ista fratris à fratre fuga? *Nav.* Ah! pudet narrare. *Nebr.* Credo, quia spei, quæ huc excivit Matrem, res non respondet ad votum. *Nav.* Utique non respondet. Sperabamus, inventuros nos Augustinum vel baptizatum jam, vel ad Baptismum in via. Neutrum egistis! igitur cui bono abiistis ex Africa? *Al.* Nobis succenses? in manu Dei est cor hominis: inclinabit, cum volet. *Nav.* Scio, sed non vult semper manu sua: utitur instrumentis plerumque, si non repugnant. Vos abduxistis fratrem à Matre, quasi meliorem redituri: hæc fides promissi est? novis lacrymâs occiditur Monica, hoc habemus. *Al.* Quod te, idem & nos malè habet. Sed tu nescis, opinor, quantò facilius per conversationem cum malis, ex bonis mali fiant, quam ex malis boni per conversationem cum bonis. *Nebr.* Non tamen nihil actum est: Augustinus Catholicè credit. *Nav.* Et Ethnicè vivit! magna laus! grande solatium! *Al.* Patientia! Ambrosius & Simplicianus præsta-

* Pulsata

præstabant, quod non potuimus nos: quanquam neque nos adhuc cessavimus operam jungere, quantulacunque est, suadendo, hortando, arguendo, orando. Si quid insuper desiderat Monica, ecce nos! *Nav.* Credebamus, à Melania avulsum jam penitus castitatis, sicut veritatis, amori deditum esse: deceptam se Mater dolet. *Al.* Quid? credidistis Mediolani nullam fæminam dari? amice, nec nobis, nec Matri satis comperta vis amoris carnalis fuit, quo se mulieribus Augustinus adstrinxit. Vitam cælibem sicut studiosis Sapientiæ ad finem suum magis utilis est, sic suadebamus: ideò urgebamus discessum ex Africa. Nunc pœnitent consilij, & fortè prudentiùs consensissemus in nuptias, quas Monica suaserat: nam eheu! abiit ex Africa Augustinus, sed Africanus esse non desiit. *Nav.* Advertimus. Vix enim auditum est Melaniæ nomen, rubor in ore, ignis in oculis arsit. *Nebr.* Quid enim narrâstis de fæmina? *Nav.* Factum virile. (a) *Votò castitatis perpetuæ obstrinxit se Deo.* *Al.* Prodigium loqueris. Credo, hæc nova perturbâsse amasium. *Nebr.* Et ferunt perturbationis materiam. *Nav.* Exclamavit: Melania votum fecit! nec plura: proripuit se ex Matris conspectu, persequor, revoco, nihil ago, abdidit se; ira, moeror, an pudor agitet, dubius sum.

S C E N A II.

Accedit Simplicianus.

Simplicianus. Putabam Augustinum vobiscum esse: quò evasit? *Al.* Cubiculo se inclusit. *Simpl.* Spiritum salutis parturit: juvari debet. *Nav.* Bonum credis: malum ego. *Simpl.* Sapiens Mater pudorem utilem ab exemplo fæminæ excitavit in viro: non est negligenda mihi hora, qua video motum aquæ huic paralytico salutaris. Solatium Monicæ feci ex ista fuga,
 N mihi

(a). *L. 6, Conf. 6, 15.*

mihi spem. *Nebr.* Nescio, an non fallaris. *Nav.* Ego certè video, interpretationem hujus fugæ arbitrariam esse, & pro affectu. *Simp.* Effectus dabit. Cæterùm ego hoc queror, quòd de Augustino non satis sincerè relatum sit mihi hætenus, qualis sit. Dixistis, fuisse hæreticum, esse ambitiosum, propendere ad pertinaciam, amores amare: amoribus autem jam *ab annis pluribus* esse implicitum, non dixistis, & quia neque ipse hætenus hoc falsus est mihi, quam poteram medicinam adhibere, ut morbo, quem *inveteratum esse* ignorabam, cum fructu sufficeret? hodie mihi Monica statum animæ explicavit, quam curo. Juva me Deus, & ero felicior! Arte, Amici, aggrediar virum, ut ipse fateatur mihi, quod hætenus tacuit: vos finite solum cum solo agere: nunc tempus est, quo & indiget meâ operâ, & utetur. Monica orat, & lacrymatur: ipse turbatus est, & luctatur: ego sentio urgeri me, ut urgeam opus perficere, quod Deus cœpit: locum cedite, quia amici estis. *Al.* Libenter. Ardere te video ardore divino. *Nav.* Matrem solatum imus. *Nebr.* Digna est. Redituros etiam tu solaberis, Pater? *Simp.* Deo auspice, spero. Intellectus à veritate convictus subjecit se: cum voluntate facilius erit pugna in bona indole, qualem Augustinus est nactus. *Al. Nebr. Nav.* Victorem te cœlum velit! *Simp.* Urgete Monicam, ut nunc maximè pergat orare: orate etiam, orate! sic nutantes muros oppugnabimus simul. Cadat Jericho, ut ædificentur muri Jerusalem! *Omnes.* O cadat!

S C E N A III.

Augustinus. Simplicianus.

S*implicianus.* Augustine! *Aug.* Sine Pater, sine obsecro! insolitus me turbo agit. *Simp.* De cœlo est, *tanquam advenientis Spiritus vehementis.* Pande fores, ut impleat totam domum.

num. Aug. Modò! ecce modò venio. Luctor cum fluctibus, velis, remisque adnavigo: Sine paululum, & in portum exiliam. *Simp.* Ut succollem, adveni. Sæpe fuisti proximus portui: quantillus ventus suffecit, ut in mare turbidum rejiceret navem, quæ per conatum non magnum jam applicita littori quiesceret secura in sicco! Aug. Parum abssum, & jam exscenderem, nisi me bellua terreret, quæ aperto rictu in arena expectat. *Simp.* Intellego te: jam velles castè vivere, sed dubitas, an possis, & difficultas te terret. Apage cum tuo ignavo vellem, vellem! dic: volo, volo! hæc vox fugabit belluam, & disparebit omnis molestia. Aug. Tumultus pectoris se ingens movet, & (b) fremit Spiritus indignans turbulentissima indignatione, quòd non eam in placitum, & pactum tecum, Deus meus, in quod eundum esse omnia ossa clamant. *Simp.* Potes, potes ire, si velis. Nam istud ire nihil est aliud, quàm velle ire, sed velle fortiter, & integrè, & non semi-sauciam hæc, atque hæc versare, & jactare voluntatem, hæc parte assurgentem, cum alia parte cadente luctantem. In hoc negotio facultas & voluntas sunt idem, ipsùmque velle jam est facere. Melania votum fecit: non pudet, quòd te præcesserit? aut non pudet saltem, quòd ne quidem audeas sequi? Aug. Pudet, & urgeo in sequelam. Sed nondum possum! Melania votum fecit: ego ne quidem serium propositum adhuc extorqueo à me! non possum sanè, non possum modò. *Simp.* Difficulter potes, hoc credo, omnino non posse, falsum est. Vince te! de vita beata agitur: res, & spes perit, nisi tandem sis vir. Aug. Nunc nondum possum! & tu tempus, ac operam perdis, nempe, quia nondum satis nôsti me, neque capis, sub quàm gravi tyrannide gemam. *Simp.* Er tu nescis, quid homo possit, si velit ferio. Ah! Augustine, quantum te amo, tantum saluti timeo tanto tempore resistentis tot stimulis, tantis gratijs. Aug. Omen cessa. Bonus & patiens Deus est: non projiciet fragile vas

N 2

quod

(b) L. 8. Conf. c. 8.

quod plasmavit de gleba. Exempla scimus. *Simp.* Exempla scimus! heu! quanta jam projecit, etiam pretiosa, etiam quæ ex auro purissimo fuderat! Angelis non pepercit, & Augustinus non metuat! Bonus est Deus etiam malis, ita est, *sed non omnibus malis*: multis scelus primum & unicum fatale fuit. Patiens est Deus, ita est: stat, & sæpe diu stat ad ostium cordis, admitti petit, clamat, pulsat semel, iterum, rursus: *sed* repente cessat, & abit. Quando? id nescimus. Beatus servus, quem, cùm pulsat Dominus, invenerit vigilantem! Infelix servus malus & piger, cui per somnolentiam grave est aperire pulsanti! *Aug.* Intellego totum, probo omnia, & *aliquando* sequar. Nunc! ... *Simp.* Si aliquando, quæso te, cur non modò? cur non hac hora? quis ægrotus, si hodie potest sanari, differt in crastinum? *Aug.* Modò non possum! *Simp.* Et *aliquando* poteris? imò crescit difficultas per moram, & fit ex funiculo funis. Aut die, obsecro, confidenter, quare non potes modò? nunquid adhuc hæret animo illud Manétis dogma: *non sumus nos, qui peccamus, sed prava in nobis peccat natura?* *Aug.* Absit! pudet potuisse credere stultitias tam absurdas. *Simp.* Catholica Religio displicet? *Aug.* Placet, sed terret, quia nimis est sancta. *Simp.* Sanctitas Religionis allicere in amplexum virum prudentem debet, non abstertere. *Aug.* Amplectar aliquando. Catholicus mori volo: vivere, ut lubet, sine. *Simp.* Augustine, Deus non irridetur. Qualis mori cupis, talis ut vivas, necesse est, & prudentia imperat, quæ tantam in tanto negotio temeritatem damnat utique! *Aug.* Quid disputas? corpus hominis Baptismi virtute Templum Dei fieri dicitis, quod violare per libidinem quasi sacrilegium sit: scis, opprobrium meum: non possum castè vivere! & facilius ignoscet Deus non baptizato, quàm si ablutus revertar ad volutabrum. *Simp.* Gravius peccabis, fateor, si repetas peccata per Baptismum remissa. Sed ego Baptismum urgeo, ut peccare desinas. *Aug.* Atqui hoc nego

nego posse me! diutiùs assuevi sceleri, quàm tu putes. *Simp.* Annum unum fortè, aut alterum in luto hæres: diurnus est morbus, & gravis, sed non desperatus. *Aug.* Nihil dicis: audi, Pater, quod hætenus fateri horror prohibuit mali, audi, qualem hominem curandum susceperis: (c) *jam annos omnino decem in flagitiis dego.* *Simp.* * Nunc Superi date verba, quæ profunt!... Prò Deum Immortalem, quid audio? *annos omnino decem!* *Aug.* Vides, ut sim sincerus! tu quid jam stupes? *Simp.* Miseret tui. Vale! alio est opus Medico tibi: ego mederi morbo decennali non possum! *Aug.* Quid? confessus tibi omnem miseriam sum, & nunc me desereres? si ferre auxilium non potes, saltem solatium fer, aut iuva consilio! *Simp.* Quid dicam! vincit omne consilium gravitas mali. Actum est: consuetudo tam longa altera natura est: priùs vitam, quàm vitium pones. *Aug.* Timeo sanè: nam quoties propè invitus in scelus trahor! *Simp.* Quid reponam ad istos questus, nisi lacrymas, & suspiria! ô anima nobilis! ergò in te periit Sanguis Christi! *Aug.* Omni tempore, omni loco sum miser, & amare cogor, quod horreo: tanta tyrannis est! *Simp.* O servitus infamis! mancipium miserum! *Aug.* Nulla pars corporis, nulla pars animæ est, quæ non premitur turpi jugò: servio, quantus sum, & quod teterrimum est, servire placet. Serviunt oculi, & anteambulones libidinis agunt: serviunt aures pro exploratoribus, serviunt pedes pro emissariis, pro ostiariis manus, lingua pro tabellario. Ita integram familiam sceleri alo. *Simp.* Superi miserescite! *Aug.* Præterea memoria in gratiam Veneris diu, noctûque se occupat, intellectus in viis flagitio complanandis laborat, voluntas onusta catenis, & gemens sub pondere antecurrum lascivæ Deæ propellitur, affectus omnes observant nutum. *Gaudeo*, cùm ad turpe votum se offert occasio, *tristor*, si præterit: *Anno*, qui adjuvant, *odi*, qui obstant: quod promovet malum

(c) L. 6. Conf. 6. 15.

N 3

* Tacitè.

malum, desidero, quod medetur, *refugio*: sæpe *spe* erigor ad surgendum de cœno, mox *desperatione* dejicior: sæpe *audax*, clamo: *Dixi, nunc cepi!* mox *timor* retrahit pedem, & cesso. Demum mihi met *irascor*, & quoties indignam servitutem vehementissimè exprobo? Servio tamen. *Simp.* Cessa, quæso! nam mihi dolore pectus rumpitur! poterisne in inferno esse miserior? *Aug.* Certè jam & damni, & sensûs poenâ acerbissimè crucior. Foedus ignis totum perurit, tenebræ, quibus circumdor, auferunt & aspectum, & desiderium cœli, vermis nunquam moriens jecur omne crudeliter exedit: væ mihi! si his suppliciis accedet æternitas, & sicut in illo, ita & in hoc inferno nulla redemptio sit! *Sim.* O Cœlites! hæc iste patitur, hæc sentit: & tamen ex hoc loco tormentorum non profilit! *Aug.* O si possem! sed clausa est janua, non possum. Ah! mi Pater! nemo est mortalium miserior me! contrariis affectionibus discerpitur cor: amo scelus, quod odi, odi, quod amo! nihil mille proposita valent: cum vel occasio, vel tentatio redit, recido: imò resilio in abyssum, unde statueram emergere. *Sim.* Et nihil à foedo facinore præsentis, intuentis Numinis Reverentia retinet? *Aug.* Non æstimo. *Sim.* Quid? si mortis incertitudinem, Judicii rigorem, jacturam cœli, æternos ignes tibi ponas ob oculos: non terroris? *Aug.* Cogito, fortè nihil est horum, quæ timenda esse ajunt post vitam hanc. *Sim.* At saltem cogitatio Dei pro te in cruce inter angores ultimos Patrem deprecantis emolliret animum efferatum? *Aug.* Lapidi loqueris. *Sim.* Saltem occasionem fuge! *Aug.* Intus est malum: quocunque abeo, me mecum traho. (d) *Velle meum tenet inimicus: inde mihi catenam fecit, & constrinxit me. Ex voluntate perversa facta est libido, & dum servitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.* Desperavi! *Sim.* Tandem sonuit optata vox, quam expectabam. Maçte animo, Augustine,

(d) *L. 8. Conf. 6. 5.*

stine, propinquus es libertati, rumpentur vincula, excuties jugum. *Desperasti de te*, hoc quærebam: nunc *in Deo spera*, qui neminem juvat promptius, quàm desperantem de se. Quid in te stas, & non stas? projice te in Deum! noli metuere: non se subtrahet, ut cadas! proiice te securus! excipiet te, & sanabit te! quod non est possibile tibi *per naturam*, hoc facile, hoc jucundum fiet *per gratiam*, & quod *dimittere metus est*, jam *abjicere gaudium erit*. *Aug.* Quò me circumagis Pater! ex tristitiæ barathro levas in lucem novam. Nondum ergò conclamatum est de salute? *Sim.* Dixi, nunc maximè spes bona micat. Errasti, nesciens, (e) *quod non possis esse continens, nisi Deus det*. Difficultatem vitæ castæ comparans ad vires tuas, quid poteras aliter, quàm angere, tremere, desperare? factum bene. Nunc spera in Deo: Deus solus, solus potest (f) *mundum facere de immundo conceptum semine*. *Aug.* Sic in Apostolo legi. (g) *Omnia possum in eo, qui me confortat, non ego, sed gratia Dei mecum*. Hem! quis repente radius tristes tenebras pellit? *Sim.* à Patre luminum est ista lux: Deus adhuc te amat, Augustine, tandem & tu ama Deum! ecce hæc hora est, qua offert gratiam, extende manum, arripe citò! manus oratio est: ora, quære, pulsa: accipies, invenies, aperietur. *Aug.* At mi Simpliciane, mihi non sufficit quæcunque gratia: opus est singulari, extraordinaria, triumphatrice: tantum ego bonum à Numine offenso sperem! *Sim.* Ah! quid disputas? qui sic dilexit te, ut Filium suum Unigenitum pro te dederit, nunquid negabit, quod minus est? quidquid petieris in Nomine Jesu, dabit tibi! ora quære, pulsa! oratio clavis est cœli? ascendit oratio, & descendit Dei miseratio. Obsequere Augustine, amico roganti: Miseriæ gravitatem agnoscis, periculi magnitudinem vides, te tibi non sufficere intelligis: ora, ut te adjuvet Deus. Relinquo solum; ut suspires liberiùs. *Aug.* Inter spem & metum obedio,
coope-

(e) *Sap. 8.* (f) *Job. 14.* (g) *Phil. 4. 1, Cor. 15.*

coopertus pudore, & confusione amarissima. *Sim.* Sic decet, Cor contritum & humiliatum non despiciet Deus. Doles, quòd obediens & contumax fueris Domino tam bono, tamdiu? *Aug.* Fidem habeo, pudorem sentio, timor urget, spes surgit: dolorem solum adhuc à me non impetro. *Sim.* Donum Dei est bonus dolor, à Deo impetra. De hoc saltem doles, quòd dolere non possis? *Aug.* Vellem dolere utique, quia vellem me corrigere, modò possem! *Sim.* Bene est. Hæc voluntas disponit, ut ores seriò. Ora! ecce si rem grandem petjisssem, nihil obluçtari deberes ad eluçtandum ex tantis malis: quantò magis, cùm dico: ora! *Aug.* Orabo. *Sim.* Solum sino: indulge suspiriis liberè: ego tecum tollam ad cœlum manus! cùm volueris, in vicino cubili reperiēs. Audi preces pium Numen, & sana animam gloriæ creatam tuæ!

S C E N A IV.

Augustinus Solus.

Augustinus. Sana, Domine, sana me! da castitatem, & continentiam! *Sed noli modò! noli modò!...* quid obmurmuras anime? quæ est ista oratio? Deus bone! lingua dicit: *da castitatem!* animus dicit: *noli modò!* times, Augustine, nec itò exaudiaris, & statim saneris à morbo concupiscentiæ, quam expleri velles, non extingui!... Vah! etiam oraretædet! non possum feriò... quid impedit, quæso? *Nugæ nugarum*, vanitates vanitatum sunt, quæ me tenent. Pereant omnia!... *nugæ sunt, tenent tamen!.. rumpamus funem!.. non possum modò... nempè non lubet.* O animum muliebrem!.. quanquàm verè, egone vivere totà vità posthac possim sine consuetis deliciis? non possum!... hem! stultitiam cordis! quàm igitur diu vivam? vita hæc misera est, mors incerta: si subito obrépat, quomodo

hinc

hinc exhibo? ... quid? (f) si mors ipsa omnem sensum finiet? si anima cum corpore interit? ... prò! quò rursus relabor! credam, me nihil à bruto differre? absit! non moritur anima, non moritur! nunquam tanta nobis *fecisset* Deus, nunquam tanta pro nobis *tulisset* Dei Filius, si morte corporis etiam vita animæ consumeretur. Quid cunctor igitur, contemptis vitæ præsentis ineptiis, totum me conferre ad quærendum Deum, ad spem vitæ futuræ, in qua spe omnis præsens beatitudo consistit? ... expecta tamen, Augustine, jucundæ sunt, & habent non parvam dulcedinem etiam nugæ: non facilè, non ita repentè abeundum est: poenitebit, & turpe est rursus redire. Cùm senuero, relinquam ... quid? cùm senuero? nempe vinum adolescentiæ meæ pergam propinare sceleri, foeces senectutis Deo offeram! ... alternant venti: huc, illuc impellor. Ita tardo converti ad te Deus, & differo de die in diem vivere in te, nec differo quotidie in meipso miserabiliter mori. Infelix ego homo!

MUSIC A.

Ex l. 8. Conf. c. 9.

Natura. Voluptas. Nugæ nugarum.

Natura, & Voluptas.
Natura.

Voluptas.

Augustine! *dimittisne nos?*
Et à momento isto
Non erimus tecum ultra in æternum?
Et à momento isto
Non tibi licebit hoc & illud ultra in æternum?

O

Arietta.

(f) *L. 8. Conf. c. 11.*

*Augustini**Arietta.*

<i>Natura.</i>	Augustine,
<i>Voluptas.</i>	Augustine,
<i>Ambæ.</i>	Vana vota define!
<i>Natura.</i>	Ego tecum sum creata,
<i>Voluptas.</i>	Ego tecum educata:
<i>Natura.</i>	Non es frustum duri soli,
<i>Voluptas.</i>	Gleba es ex terra molli:
<i>Chorus.</i>	Non, non potes
	Non, non potes
	Sine nobis vivere,

2.

<i>Natura.</i>	Verte vultum,
<i>Voluptas.</i>	Redde cultum:
<i>Ambæ.</i>	Quid contemnas, respice!
<i>Natura.</i>	Non es fortior Samsone,
<i>Voluptas.</i>	Nec plus sapias Salomone,
<i>Natura.</i>	Sine his non vixit David:
<i>Voluptas.</i>	Et quis est, qui non amavit?
<i>Chorus.</i>	Non, non potes,
	Non, non potes
	Sine nobis vivere,

3.

<i>Natura.</i>	Tristis vita,
<i>Voluptas.</i>	Nulla vita
<i>Ambæ.</i>	Sine nobis vivere.
<i>Natura.</i>	Sine sensu relinquëris,
<i>Voluptas.</i>	Cæcus, surdus, mutus eris:
<i>Natura.</i>	Quanto dabis te moerori!
<i>Voluptas.</i>	Quoties optabis mori!
<i>Chorus.</i>	Non, non potes,
	Non, non potes
	Sine nobis vivere,

Non,

4.

Natura. Fingis iram,
Voluptas. Fingis fugam:
Ambæ. Non sunt minæ seriæ,
Natura. *Ite nugæ!* lingua clamat,
Voluptas. Cor nos tamen adhuc amat:
Natura. Sæpe idem jam dixisti,
Voluptas. Nunquam tamen nos odisti:
Chorus Non, non potes,
 Non, non potes
 Sine nobis vivere!

5.

Natura. Quanquam vale!
Voluptas. Vive malè,
Ambæ. Dum sic lubet vivere.
Natura. Sed non diu sic lubebit,
Voluptas. Cras, cras rursus poenitebit:
Natura. Cras tibi met irascèris,
Voluptas. Nempe cum experieris,
Chorus. Quàm non parum
 Sit amarum,
 Sine nobis vivere.

Aug. Simpliciane! Simpliciane! frustra expectas. Hodie nihil fiet.

O. A. M. D. G.

O 2

MEDI-